

Magdalena BANTEA
Doctorandă
Universitatea de Stat din Moldova
Chișinău, Republica Moldova

Aspecte semantico-funcționale ale simbolului somatic în textul poetic european

Rezumat: Poezia este una dintre cele mai concentrate, profunde și complexe modalități de exprimare a gândurilor în formă adesea abstractă și pluridimensională. Simbolul somatic poetic purtând pondere multifuncțională, reprezintă o structură ambiguă datorită caracteristicilor multiple și în același timp contrastive (simplitate/complexitate, claritate/evazivitate, singularitate/universalitate și antichitate/modernitate/actualitate), determină interes în rândurile cercetătorilor și savanților pentru amplitudine și dimensiune vastă. Articolul elaborat reprezintă tematica aspectelor semantico-funcționale ale simbolului somatic în poezia romano-germanică, distinge și relevă importanța funcțiilor simbolului somatic în textul poetic, reliefează semnificațiile simbolice somatice la nivelul structurii și a formei acestuia, evidențiază similaritatea codurilor culturale și al imaginarului poetic prin prisma fenomenului de interculturalitate și ne demonstrează individualitatea simbolului somatic în cadrul poetic pentru faptul că posedă o structură complexă în sine, implică mai multe dimensiuni și se află adesea la interferența mai multor științe.

Investigația dată evidențiază specificul semantico-funcțional al simbolurilor somatice poetice, prin prisma mai multor subdiviziuni ale cunoașterii care vizează: 1. cadrul statutar sau structural al simbolului somatic poetic: simbol-concept, simbol-sintagmă, simbol-imagie, simbol-text, simbol-intertext, simbol-paradigmă; 2. segmentul situațional al simbolului poetic ce se referă la informația deictică a elementului constitutiv; 3. aspectul funcțional al simbolului somatic ce reprezintă rolul acestuia în cadrul situațional

și se conformează cadrului statutar al simbolului somatic; 4. cadrul componențial al simbolului somatic poetic ce vizează analiza semantică bazată pe descompunerea semnificațiilor; 5. segmentul formal care se referă la categoriile sistemice ale simbolului somatic poetic: a. simplă/complexă, b. denotativă/conotativă, c. verbală/nonverbală, d. abstractă/concretă, e. pozitivă/negativă/neutră, f. individuală/universală; 6. cadrul de expresie al simbolului somatic poetic ce reflectă stilul și modalitatea de exprimare a simbolului somatic; 7. dimensiunea culturală a simbolului somatic poetic ce vizează conceptualizarea etnolingvistică a acestuia în vederea individualizării imaginarului sociocultural; 8. segmentul intercultural al simbolului somatic poetic ce reflectă evidențele contrastiv-comparative ale acestuia la nivel multicultural care apar în urma exteriorizării semnificațiilor și a funcțiilor simbolice culturale (franceză, engleză, italiană și română); 9. subdiviziunea cognitiv-pragmatică a simbolului somatic ce evidențiază influența psiholingvistică a expresiei simbolice în vederea stabilirii contactului, interesului și a imaginației receptorului prin prisma elementelor constitutive în care metafora conceptuală reprezintă elementul de bază și favorizează la decodificarea semnificației simbolice; 10. cadrul de intensitate a simbolului somatic care relevă evidența pragma-semantică a acestuia prin prisma constitutiv-situatională, în vederea facilitării individualizării acestuia în diverse situații culturale și interculturale de comunicare.

Cuvinte cheie: Simbol somatic, poetică, symbolism, simbolic, semnificații și funcții poetice, interculturalitate

Résumé: La poésie est l'une des manières les plus concentrées, profondes et complexes d'exprimer des pensées sous une forme souvent abstraite et multidimensionnelle. Le symbole somatique poétique, portant une importance multifonctionnelle, représente une structure ambiguë due à des caractéristiques multiples et en même temps contrastives: simplicité/complexité, clarté/évasivité, singularité/universalité et antiquité/modernité/actualité, détermine l'intérêt des chercheurs et des scientifiques pour son amplitude et sa vaste dimension. L'article élaboré porte sur des aspects sémantiques-fonctionnels du symbole somatique dans la poétique romano-germanique. Il distingue et révèle l'importance des fonctions des symboles somatiques dans le texte poétique, met en évidence la

similitude des codes culturels et de l'imaginaire poétique en termes d'interculturalité et démontre l'individualité du symbole somatique dans la poésie; parce qu'il possède une structure complexe en soi, il implique plusieurs dimensions et est souvent soumis à l'interférence de plusieurs sciences.

Cette investigation met en évidence la spécificité sémantique-fonctionnelle des symboles somatiques poétiques à travers plusieurs subdivisions de connaissances visant: 1. le cadre statutaire ou structurel du symbole somatique poétique: symbole-concept, symbole-phrase, symbole-image, symbole-texte, symbole-intertext, symbole-paradigme; 2. le segment situationnel du symbole poétique qui fait référence aux informations déictiques de l'élément constitutif; 3. l'aspect fonctionnel du symbole somatique qui représente son rôle dans le cadre situationnel et se conforme au cadre statutaire du symbole somatique; 4. le cadre componentiel du symbole somatique poétique qui vise l'analyse sémantique basée sur la décomposition des significations; 5. le segment formel qui se réfère aux catégories systémiques du symbole somatique poétique: a. simple/complexe, b. dénotatif/connotatif, c. verbal/non verbal, d. abstrait /concret, e. positif/négatif /neutre, f. individuel/universel; 6. le cadre d'expression du symbole somatique poétique qui reflète le style et le mode d'expression du symbole somatique; 7. la dimension culturelle du symbole somatique poétique qui vise sa conceptualisation ethnoлингistique afin d'individualiser l'imaginaire socioculturel; 8. le segment interculturel du symbole somatique poétique qui reflète ses évidences contrastives-comparatives au niveau multiculturel qui apparaissent suite à l'externalisation des significations et des fonctions symboliques culturelles (français, anglais, italien et roumain); 9. la subdivision cognitiviste-pragmatique du symbole somatique qui met en évidence l'influence psycholingistique de l'expression symbolique afin d'établir le contact, l'intérêt et l'imagination du récepteur à travers le prisme des éléments constitutifs dans lesquels la métaphore conceptuelle représente l'élément de base et favorise le décodage de la signification symbolique; 10. le cadre d'intensité du symbole somatique qui révèle son évidence pragmatique-sémantique à travers le prisme constitutif-situationnel, afin de faciliter son individualisation dans diverses situations de communication culturelle et interculturelle.

Mots-clés: symbole somatique, poétique, symbolisme, significations et fonctions symboliques, poétiques, interculturalité

Abstract: Poetry is one of the most concentrated, profound and complex ways of expressing thoughts, frequently in an abstract and multidimensional manner. The poetic somatic symbol, having a multifunctional importance, represents an ambiguous structure due to its multiple and at the same time contrastive features: simplicity/complexity, clarity/evasiveness, singularity/universality and antiquity/modernity/actuality, determines interest among researchers and scholars for its amplitude and vast dimension. The following article represents semantic-functional aspects of the somatic symbol in the Romance-Germanic poetics, distinguishes and reveals the importance of somatic symbol functions in the poetic text, highlights the similarity of cultural codes and poetic imagery through intercultural phenomenon and demonstrates the individuality of the somatic symbol within poetic framework because of its multidimensional complex structure that often is situated at the interference of different sciences.

This investigation emphasizes the semantic-functional specificity of poetic somatic symbols, through several subdivisions of knowledge concerning: 1. statutory or structural framework of the poetic somatic symbol: symbol-concept, symbol-phrase, symbol-image, symbol-text, symbol-intertext, symbol-paradigm; 2. situational segment of the poetic symbol that refers to deictic information of the constitutive element; 3. functional aspect of the somatic symbol which represents its role in the situational framework and conforms to statutory framework of the somatic symbol; 4. compositional framework of the poetic somatic symbol that aims at semantic analysis based on the decomposition of meanings; 5. formal segment that refers to systemic categories of the poetic somatic symbol: a. simple/complex, b. denotative/connotative, c. verbal/nonverbal, d. abstract/concrete, e. positive/negative/neutral, f. individual/universal; 6. expression framework of the poetic somatic symbol that reflects the style and the way of expression of the somatic symbol; 7. cultural dimension of the poetic somatic symbol that refers to its ethnolinguistic conceptualization in order to individualize sociocultural imagery; 8. intercultural segment of the poetic somatic symbol that reflects its contrastive-comparative evidences

at multicultural level that appear after the externalization of cultural symbolic meanings and functions (French, English, Italian and Romanian); 9. cognitivist-pragmatic subdivision of the somatic symbol that highlights psycholinguistic influence of the symbolic expression in order to establish contact, interest and imagination of the receiver via constituent elements in which conceptual metaphor represents the basic element and favors the decoding of symbolic meaning; 10. intensity framework of the somatic symbol that reveals its pragmatic-semantic evidence through constitutive-situational process, in order to facilitate its individualization in various cultural and intercultural communicative situations.

Keywords: somatic symbol, poetics, symbolism, symbolic, poetic significances and functions, interculturality

Această lucrare reprezintă un studiu analitic al specificului simbolului somatic din perspectivă semantico-funcțională în poezia romano-germanică în baza corpusului limbilor: franceză, engleză, italiană și română. Studiul științific identifică similaritățile și diferențele imaginarului poetic ale acestor patru culturi, parcurge procesul de identificare, înțelegere, asimilare și efect.

Metodologia de cercetare utilizată în investigația dată se bazează pe analiza **funcțională** a simbolului somatic care reliefează elementele distinctive ale acestuia și apreciază valențele funcționale în cadru textului poetic; clarifică, distinge și ordonează aspectele funcționale a simbolului somatic, în funcție de anumiți factori interiori și exteriori care oferă acestuia o dimensiune plurivalentă cu trăsături antonimice și sinonimice. Analiza **semică sau componentială** ne ajută să analizăm conținutul semantic al simbolului somatic din două perspective: 1. ponderea simbolului în sistemul semantic din punct de vedere lexicografic, și 2. poziția simbolului la nivel sintagmatic, secvențial, textual, intertextual și de imagine. Analiza **contrastivă** ale aspectelor semantico-funcționale în cadrul interacțiunilor multiculturale este indispensabilă pentru stabilirea autenticității și ponderii simbolului în cadrul cultural și intercultural.

Poetica este știința care reflectă pluralitatea simbolului în toată amploarea sa. Funcția poetică sau estetică este axată pe mesajul în sine și atrage atenția asupra modului de expunere a acestui mesaj sau gând. „Funcția estetică este scopul operei literare, iar cea comunicativă este mijlocul ei. Aceasta presupune: 1) raportul cu limba comună în funcția ei de comunicare; 2) raportul cu ideea și imaginea artistică” (*Funcția estetică*

a simbolului în poezia romantică franceză 389) subliniază cercetătorul V. Chirinciuc. Așadar, în poezie, funcția estetică exprimată prin rimă impune enunțului o logică particulară, forma și valoarea conotativă a mesajului fiind primordiale pentru exprimarea simbolului, în cazul nostru somatic. „Simbolul poetic este figura semantică cea mai subordonată utilizării contextuale și, mai mult, unica figură care n-ar exista ca atare dacă i s-ar lua în considerare doar aspectul genetic și nu realizarea în discursul poetic”(Mancaș, *Limbaajul artistic românesc în secolul XX* 155). Concludem, deci, că simbolul somatic poetic excelează prin originalitate și autenticitate, însă, adesea își pierde trăsăturile caracteristice odată cu schimbarea contextului pentru că posedă de obicei doar distincțiile atribuite de poet, care apar adesea duplicitate, multidimensionale și polisemantice.

Precum a fost evidențiat anterior de filosofi, lingviști și critici literari sau poeți, orice limbă poetică este simbolică, aceasta folosind semne-simbol pentru a transmite ceea ce nu se vrea a spune direct. *Simbologia* poetică, în calitate de știință, este prezentă în orice curent literar însă excelează în literatură prin mișcarea literară *Simbolismul* ce se distinge în mod deosebit prin utilizarea simbolurilor. Poezia simbolistă reprezintă o diviziune a poeziei moderne în care poetul utilizează într-o manieră exagerată un limbaj codificat cu ajutorul simbolurilor, trezește imaginația interlocutorului spre a decodifica adesea mesaje misterioase, ambigue, aluzive și enigmatice în acest mod reprezentând preponderent lingvistica cognitivă și cea funcțională.

Lingviștii moderni susțin că în știința despre limbă se disting câteva direcții fundamentale, mai cu seamă lingvistica funcțională și cea cognitivă. Savanții funcționaliști definesc limba ca un sistem funcțional al mijloacelor de expresie, mecanismul căruia are anumite finalități în sfera cunoașterii și a descrierii acesteia, pe când lingviștii cognitivști tratează limba ca un instrument de cunoaștere, orientat spre codificarea și transformarea informației (*Metode de cercetare a conceptelor din perspectiva lingvisticii cognitive* 53), menționează savanta V. Lifari în cercetările sale, astfel, specificând că orice informație poate fi codificată și decodificată prin prisma standardelor și viziunii cognitive posedate de interlocutori.

Textele poeziei franceze din perioada simbolismului sunt caracterizate de utilizarea accentuată ale abstractelor simbolizatoare care înlocuiesc simbolul și reprezintă forma absolută a *meditației asupra poeziei*. Unul dintre cei mai reprezentativi poeți ai simbolismului este Ch. Baudelaire care prin operele sale pătrunse de simboluri conferă literaturii franceze un nou elan, ideal, aspirație spre o schimbare a existenței umane. În baza viziunii

interpretativ-hermeneutice a cercetătorilor contemporani precum V. Lifari, I. Guțu, E. Șapa, am efectuat analiza câtorva secvențe poetice a simbolistului Ch. Baudelaire, pentru a exemplifica aspectele semantico-funcționale ale simbolului somatic în context poetic.

Realitatea exemplară a simbolismului începe cu poezia *Correspondances* (<https://fleursdumal.org/poem/103>) / *Coresponderi* (Baudelaire, *Florile răului* 16), care poate fi identificat drept un epigraful curentului literar desfășurat ulterior, *Simbolismul*, fiind diferit de mișcările anterioare prin cultivarea simbolului, sinesteziei și sugestiei, prin dezvoltarea anumitor corespondențe între senzații diferite precum: olfactive, auditive, vizuale și motorii. Anume titlul operei lui Ch. Baudelaire, *Coresponderi*, este relevant prin faptul că-i creează interlocutorului, într-o manieră implicită, dorința de a efectua anumite asocieri imaginare în modul de a primi senzații și simboluri. Titlul abstract, evaziv, aluziv care poate fi cu succes încadrat în orice tip de realitate: naturală, umană sau imaginară, apropiază drept fundal funcția imaginativă care oferă cititorului libertatea de a-și crea un tablou personalizat în care protagoniștii sunt individualizați de el însuși fără restricții sau încadrări prestabilite de autor. În acest context, titlul operei poate însuși calitatea de simbol central cu caracter somatic reprezentat de mai multe **funcții** care determină cititorul să-și creeze anumite simboluri, asocieri și imagini cu amprente duplicitare și enantiosemantice, care pot asimila în același timp conotații pozitive și negative [-,+]:

- a. Denominativă-reprezintă denumirea operei literare și introduce subiectul acesteia în manieră implicită și abstractă care sugerează anumite asocieri polisemantice.
- b. Orientativă-ofereă interlocutorului impresia generală despre conținutul poeziei într-un mod conotativ neutru, aluziv și evaziv.
- c. Expresivitatea este redată în text cu ajutorul mai multor componente integrante precum emoționalitatea, apreciativitatea, intenția, înglobate într-o stare emoțională cu conotație neutră, însă dinamică și eterogenă.
- d. Informativă-abilitatea autorului de a transmite cititorului elementul constitutiv al operei, într-un mod concis, dual, aluziv, polisemantic și implicit este demonstrată de autor prin perspicacitatea de a fi ales noțiunea abstractă *coresponderi*.
- e. Pragmatică-influența psiho-lingvistică asupra interlocutorului în modul de a stabili un contact exemplar, suscită imaginația, interesul

și așteptările stimulate de titlu *Coresponderi*, ce inspiră enigmă și incită cititorul de a citi integral opera baudelairiană.

- f. Enantiosemică-pluralul titlului creează ideea de multivalență contrastivă.

În cadrul textului, autorul inspiră protagonistul sau simbolul somatic central-imagie, în manieră explicită, în contextul *Prin codri de simboluri petrece omu-n viață (ro.) / L'homme y passe à travers des forêts de symboles (fr.)*, provocând cititorului o sinestezie de senzații, în care natura este definită drept *templu(ro.) / temple (fr.)*, zis fundal sau suport al *codrilor de simboluri (ro.) / des forêts de symboles (fr.)*, care în contextul respectiv apropiază funcție personificatoare prin elementul somatic: *Și toate-l cercetează cu-ochi prietenesc (ro.) / Qui l'observent avec des regards familiers (fr.)*, denumit simbolul somatic primar, ce individualizează nemijlocit simbolul somatic central colectiv, *codri de simboluri*, care cu succes poate asimila și calitatea de simbol somatic-imagie, în care *simbolurile* sunt oamenii, aceștia fiind echivalați cu copacii din codri care posedă pondere pozitivă [+] în poezia dată, datorită semului calificativ *prietenesc* din sintagma: *ochi prietenesc*. Concomitent, simbolul somatic *ochi prietenesc*, cu valoare stilistică de epitet, sinecdocă, metaforă sau aluzie, poate viza totul ce aparține naturii și universului, prin urmare, poate fi asociat cu *ochiul* lui Dumnezeu, care urmărește cu prietenie cotidianitatea lumească, transformând oamenii în simboluri, ce însușesc diferite caracteristici: vizuale, auditive, olfactive, motorii în versurile: *Parfum, culoare, sunet se-ngână și-și răspund (ro.) / Les parfums, les couleurs et les sons se répondent (fr.) / Sunt proaspete parfumuri ca trupuri de copii (ro.) / Il est des parfums frais comme des chairs d'enfants (fr.)* care încadrează interlocutorul într-un tablou constitutiv plin de senzații pozitive, prin prisma simbolului somatic *trupuri* care asimilează calitatea de: 1. [+prospețime], 2. [+continuitate], 3. [+regenerare], 4. [+tinerețe], 5. [+inocență], 6. [+integritate].

Concludem faptul că autorul reușește să exercite asupra interlocutorului multiplu impact emoțional transformând elementele statice (*codri de simboluri*), în unele dinamice, transfigurându-le în oameni, care însușesc diferite caracteristici conformate realității și gradului de decodificare a interlocutorului.

O altă poezie al lui Ch. Baudelaire ce reprezintă imaginea unei femei, în manieră sinecdotică, prin prisma particularului somatic, este poemul *Părul* (Baudelaire, *Florile răului* 37) / *La chevelure* (<https://fleursdumal.org/poem/203>). Structura titlului posedă multiplă pondere, reflectată

de somatismul *păr*, ce asimilează funcția de simbol somatic central al poeziei și este prezent în text în calitate de recurență totală și parafrază. Simbolul somatic *păr*, întrunește în sine mai multe funcții (denotativă, orientativă, expresivă, informativă, pragmatică) denotând într-o manieră explicită importanța și frumusețea femeii pentru autor, ilustrată prin podoaba capilară, astfel fiind pregnantă funcția pragmatică, ce inspiră enigmă și îndeamnă cititorul să citească integral opera. Simbolul central vizează realitatea naturală-anatomică, creată de Dumnezeu, ce se referă la un element constitutiv al corpului uman, mai bine zis la o extremitate a corpului, care posedă calitatea magică de a se regenera în timp și simbolizează: [+reînnoire], [+transformare], [+transfigurare], [+metamorfozare] și [+regenerare].

Simbolul central mai poate fi catalogat conform categoriilor referențiale simbolizatoare, ce apropiază multiplă valoare în funcție de: dimensiune, culoare, modalitate stare, cantitate, calitate, acestea fiind studiate aprofundat de savantul I. Guțu (*Dimensiuni novatoare ale cercetării cuvântului-simbol* 60).

Categorie referențială	Simbolizator	Simbolizant	Simbolizat
Dimensiune	Lungă Scurtă	Păr Păr	Potențial Devotament
Culoare	Brună Blondă	Păr Păr	Pasiune Frumusețe
Modalitate stare	Ondulat Drept	Păr Păr	Intensitate Linearitate
Cantitate	Des Rar	Păr Păr	Vigoare Vicisitudine
Calitate	Fir gros Fir subțire	Păr Păr	Vitalitate Fragilitate

Sintetizăm faptul că poezia baudelairiană este una complexă și creează interlocutorului o atmosferă plăcută, plină de senzații și conotații pozitive în care sunt implicate cele 5 simțuri (gust, miros, auz, văz, atingere), astfel exercitând multiplu impact emoțional asupra interlocutorului prin prisma imaginii femeii.

A. Symons, poet britanic și critic literar al sec. XIX-XX, a fost inspirat de operele literare ale scriitorilor simboțiști precum Ch. Beaudelaire, S.

Mallarmé, P.Verlaine, acesta reflectând tendințele franceze atât în obiectul și stilul poemelor sale, cât și în caracterul lor viu al descrierilor simbolice. Scriitorul a preluat un titlu arhicunoscut și extrem de utilizat, *Claire de Lune/Moonlight* (Engelberg, *The Symboliste Poem* 252), fiind regăsit la mai mulți autori precum G. Leopardi, P. Verlaine, V. Hugo, G. de Maupassant, fiecare dintre ei voind să reflecte într-o manieră individuală, același motiv al existenței umane, și anume dragostea sau iubirea imaginară pentru o persoană incognito, aici fiind vizualizat dialogismul auctorial, fapt ce denotă un grad înalt atât de intertextualitate cât și interculturalitate extrinsecă și intrinsecă. În acest areal, simbolul abstractizat *Clar de Lună* poate fi catalogat drept un simbol-paradigmă grație specificului său intertextual și intercultural. Structura titlului *Claire de Lune*, reprezintă o sintagmă nominală sau o simbioză a unui adjectiv substantivat cu un substantiv (+abstract, +concret) care formează un abstract simbolizator, fiind prezentă în text sub formă de recurență parțială sau parafrază. Simbolul central al poeziei exprimat sub formă metaforică, este echivalat cu titlul operei și exercită multiplu impact emoțional asupra interlocutorului purtând cu sine pondere pozitivă[+], euforică, abstractă, cu semnificațiile: 1.[+iubire neîmplinită], 2.[+transfigurarea feminină a lunii], 3.[+aspirația către infinit]. Simbolul central este de tip cosmic pentru că vizează universul, se conformează realității naturale create de Dumnezeu și înglobează mai multe funcții (denominativă, orientativă, expresivă, informativă, pragmatică) în sine, cele mai evidente fiind: 1. **orientativă**, ce conturează impresia generală a operei și implică cel puțin două realități: a. naturală- cosmică, ce vizează universul; b. umană-antroponimică, ce implică numele și imaginea unei femei[+]; 2. **expresivă**, creată cu ajutorul ponderii pozitive, dinamice, euforice și eterogene.

Fiecare simbol reprezintă o metaforă prin care se conturează lumea realității umane contrapusă cu lumea realității celeste reprezentată de lună care reflectă amintirea unei femei iubite, *In the moonlit room your face./ Moonlight-coloured, fainting white*”(eng.)// *Chipul tău imaculat, În camera luminată de luna(ro.)*, într-o atmosferă silențioasă și taciturnă, *And the silence of the place/Round about us in the night*(eng.)//*Și liniștea locului/ ce ne înconjoară în noapte(ro.)*. În acest context identificăm simbolul somatic central exprimat stilistic prin epitetul-sinecdocă: *fainting white face* [+]*care poartă conotație pozitivă, euforică, eterogenă și simbolizează imaginea vagă a unei femei ce reprezintă amintirile plăcute ale trecutului. Opera conține și simboluri somatice secundare care reîntregesc imaginea: 1.masculină* [+],

my arms, lips that kissed in vain / In the mirror of my eyes (eng.) / *brațele mele, buzele care sărutau în gol / În oglinda ochilor mei* (ro.); 2. feminină [+], *Eyes that are not mine to keep, / Haunting lips, triumphant eyes / And your eyes have caught the light / And your arms glide round about me* (eng.) / *Ochi care nu-mi aparțin, / Buze bântuitoare, ochi triumfători / Și ochii tăi au prins lumina / Iar brațele tale alunecă în jurul meu* (ro.), ce crează o realitate imaginară plăcută și euforică.

Analizând poemul în considerarea cercetătoarei O. Цветкова (*Символические образы в творчестве Р. Ролана* 75) care distinge simbolul drept o categorie psiholingvistică, apreciem: 1. după gradul de autonomie semantică: a) simboluri somatice în calitate de procedeu stilistic combinat epitet-sinecdocă: *fainting white face, haunting lips, triumphant eyes*; și b) independent- *eyes, lips, arms*; 2. după gradul de extindere semantico-structurală și funcțională: a) simbolul ce traversează întreaga creație: *moonlight, fainting white face* și b)episodic: *eyes, lips, arms*; 3. după gradul de individualitate semantico-funcțională: simbolul stabil *fainting white face*.

În concluzie identificăm *clarul de lună* drept un fond al operei, reliefat în manieră anaforică în text sub formă de recurență totală și parțială, care apare în cadrul operei în calitate de *fainting white face* și creează atmosfera necesară, atât autorului cât și interlocutorului pentru melancolie, senzație de visare tristă, uneori disforică, cu percepții iluzorii reflectate de lumina lunii, despre anumite amintiri plăcute.

Motivul *clarului de lună* sau a iubirii neîmplinite este reprezentat și de G. Leopardi, considerat unul dintre cei mai mari poeți italieni. Idila *Alla Luna* (<https://www.studentville.it/appunti/alla-luna-di-giacomo-leopardi>) este dedicată feminității și se bazează pe una din temele liricii leopardiene: amintirea, care este pentru poet, o sursă nepuizabilă de poezie și plăcere. Observând *luna* care strălucește în cer și luminează dealul Tabor lângă casa paternă, în memoria poetului reappare o situație similară care a trăit-o anul anterior. Prin prisma ochilor acoperiți de lacrimi, luna i se pare *acoperită, încețoșată și tremurătoare / ai miei occhi, il tuo volto appariva velato, offuscato e tremulo / a causa delle lacrime che mi bagnavano gli occhi* (it.). În acest context identificăm *luna* drept simbol somatic- imagine al transfigurării feminine în care *fața/volto* apropiază calificativele intensificatoare cu valoare conotativă [+]: *acoperită, încețoșată și tremurătoare/velato, offuscato e tremulo* (it.), aflat în sinestezie cu autorul operei care exercită emoție pozitivă, disforică, statică, eterogenă, asupra cititorului. Astfel, simbolul central al poeziei apare în calitate de iubire

neîmplinită sau neîmpărtaşită în antiteză cu ochiul eului liric care poartă multiplă pondere emoțională, și simbolizează: [+clarviziune], [+amintire], [+memorie], [+tristețe], [-/+neputința de a schimba trecutul]. Așadar, *Luna* exercită dublu impact emoțional asupra cititorului: 1. cosmic-reliefează în manieră formală universul și se conformează realității naturale create de Dumnezeu; 2. reflectă implicit numele unei femei îndrăgite de autor, acesta apropiind mai multe funcții, cele mai semnificative fiind: a. orientativă-vizează impresia generală a operei și implică mai multe realități: 1. naturală-cosmică, ce vizează universul; 2. umană-antropomorfică- implică numele și imaginea unei femei ce asimilează seme cu valoare pozitivă, prin prisma b. funcției expresive realizată cu ajutorul intensificatorilor: [+iubită], [+răsfățată], [+grațioasă] mea Lună (<https://www.studentville.it/appunti/allaluna-di-giacomo-leopardi>).

Poezia se structurează în jurul unei serii de opoziții: efemeritate/eternitate, masculin/feminin, aproape/departe, acum/atunci, cald/rece, concret/abstract, prima fiind relevată de realitatea umană, terestră și cea de a doua vizând realitatea lui Dumnezeu, celestă. De fapt, poetul își amintește imutabilitatea condiției sale prin invocarea *lunii*, astfel considerând-o drept: 1. simbol al amintirilor, 2. simbol al metamorfozării feminine, 3. simbol al iubirii neîmplinite, prin versurile metaforice: *Oh, graziosa luna /O, grațioasă lună /Oh mia diletta luna /O, răsfățata mea lună*. De altfel, toți termenii ce vizează nemijlocit *luna* posedă conotații pozitive [+], iar imaginile sale comunică senzații de vastă luminozitate, în care cititorul este invitat să-și dezvolte imaginația prin anumite alegeri tematice individualizate și expresive.

Imaginea feminină implicită este relevată și de marele poet român M. Eminescu în poemul *Floare albastră*, (https://ro.wikisource.org/wiki/Floare_albastr%C4%83) considerat una dintre cele mai mari valori ale lirismului eminescian. Acest poem pune în prim plan dezvoltarea unui motiv poetic european, dar într-o viziune lirică proprie, romantică, simbolică, fuzionând poemul filozofic, idila și elegia. Tema iubirii este ilustrată de motivul *florii albastre*, motiv de circulație europeană, prezent și la F. Novalis, sau G. Leopardi, unde *floarea albastră* simbolizează: [+tenația către infinit], [+un ideal de fericire și iubire pură]. Acest motiv nu este unic în poezia eminesciană, fiind regăsit și în *Fata-n grădina de aur* sau *Miron și frumoasa fără corp*, ca o expresie cromatică pentru sentimentul infinitului. Așadar, identificăm vizibil nivelul intertextual-intrinsec, în care este evident dialogismul între operele literare ale autorului și nivelul intercultural-extrinsec ce denotă colaborarea între operele literare ale mai multor autori.

Floarea albastra, în calitate de simbol somatic implicit (imaginea femeii), asimilează capacitatea de a exercita multiplu impact emoțional asupra interlocutorului prin: 1. transfigurarea feminină în floare; 2. motivul iubirii neîmplinite; 3. eternitatea naturii; în acest mod, identificându-se cu simbolul central al poeziei și îndeplinind mai multe funcții, cele mai evidente fiind: a. orientativă- vizează impresia generală a operei implicând mai multe realități: 1. naturală- cromatică, conține culoarea *albastră*; 2. naturală-flora, vizează o floare; 3. umană-antroponimică, implică numele unei femei; b. pragmatică-influența psiholingvistică exercitată asupra cititorului în modul de a stabili un contact, trezește interes și imaginație prin prisma simbolului central al poeziei *Floare albastră*.

Poezia reliefează numeroase elemente contrastive precum: efemeritate/eternitate, masculin/feminin, aproape/depart, atunci/acum, rece/cald, concret/abstract, care reflectă realitățile terestră și celestă. Opera literară reprezintă două structuri antitetice: lumea concretă a iubirii și cunoașterii terestre și lumea abstractă a geniului, a cunoașterii absolute. Lumea abstractă este dominată de simboluri ale cunoașterii absolute și ale tentației către absolut. Fiecare simbol reprezintă o metaforă prin care se conturează lumea universului: *soarele* purtând multiplă pondere în calitate de simbol somatic imagine implicit: 1. simbol al cunoașterii, 2. simbol al eternității, 3. simbol al existenței; *marea*-simbol al genezei; *câmpiile*-simbol al cunoașterii; *piramidele*- simboluri ale aspirației către înalt; *floare albastră*-1. simbol al efemerității/eternității, 2. transfigurarea ființei feminine, 3. dedublare a ființei masculin/feminin, 4. iubire neîmplinită.

Percepția masculină asupra femeii este reflectată în manieră aluzivă, ascendentă, prin calificativele: [+mititică], [+nebună] și [+frumoasă]. Trecerea de la concret la abstract se realizează prin trecerea de la epitet, la metaforă și simbol, toate întrunind în sine simbolul somatic-imagine cu conotații pozitive care însușesc implicit anumite caracteristici conformate standardelor culturale. Un exemplu concludent de imagine simbolică gestuală complexă care conține doi actanți și mai multe simboluri somatice implicite sau explicite precum: două corpuri (hiperonime/implicite), două fețe (hiponime/hiperonime/implicite), părul și gura (hiponime/explicite), este: *Voi fi roșie ca mărul/Mi-oi desface de-aur părul/Să-ți astup cu dânsul gura*, în care somatismul implicit *roșie ca mărul* asimilează calitatea de simbol al dragostei suprapus de calitățile stilistice: 1. comparație și 2. sinecdocă; *de-aur părul*-reprezintă simbolul frumuseții feminine juxtapus de însușirile stilistice: 1. metaforă, 2. sinecdocă; *gura* simbolizează imaginea

masculină dublată din punct de vedere stilistic de sinecdocă. În timp ce principiul feminin simbolizează [+sensibilitatea] și [+candoarea], cel masculin însă, rămâne [+/-contemplativ] și [+/-meditativ], asimilând conotație neutră, adesea disforică. În acest context, *floarea* poate asimila dublă pondere ambiguă: viață efemeră/viață eternă, efemeritatea fiind reprezentată de ființa care păstrează dorințele, pe care le dezvăluie într-o manieră subtilă și naturală, în timp ce eternitatea este reflectată prin prisma culorii asociative *albastră* care simbolizează [+cerul], [+marea] și [+infinitul].

În cadrul poemului *Floare Albastră*, conform clasificării elaborate de O. Цветкова, care distinge simbolul drept o categorie psiholingvistică, apreciem simboluri somatice: 1. după gradul de autonomie semantică: a) simbol somatic implicit, ca procedeu stilistic combinat-*floare albastră* (simbol imagine cu valență de metaforă, aluzie, sinecdocă) și b) independente-*soarele, marea*; 2. După gradul de extindere semantico-structurală și funcțională: a) simbolul-metaforă ce traversează întreaga creație – *floare albastră* și b) episodic, simbolul-comparație- *roșie ca mărul*; 3. după gradul de individualitate semantico-funcțională: a) stabil, simbolul somatic-imagine-*soarele*; b) recunoscut de tradiția literară-*floare albastră*; c) stabil în cadrul sistemului artistic auctorial-*floare albastră*.

Analizând câteva opere poetice la nivel funcțional-semantic, putem aprecia că:

1. simbolul somatic poate fi monosemantic: *Dumnezeu, corpurile cerești*;
2. simbolul somatic poate fi polisemantic: *luna, clar de lună, floare albastră*;
3. simbolul somatic poate fi enantiosemanitic: *ochiul Demiurgului, ochiul autorului; universalitate, singularitate*;
4. simbolul somatic poate fi polienantiosemanitic- *ochiul lui Dumnezeu, ochiul autorului; ochiul naturii, ochiul actanților* fapt demonstrat anterior de savanții contemporani precum J. Chevalier, A. Gheerbrant, D. Maingueneau, I. Guțu, V. Lifari și alții.

Examinarea contrastivă a culturilor romanice și germanice, a evidențiat că modalitatea de exprimare lexico-stilistică este la fel de bogată și variată. Acest fapt demonstrează: 1. universalitatea lingvistică a limbilor europene, 2. dinamicitatea limbilor prin influența și interdependența reciprocă, 3. intertextualitatea și interculturalitatea creată de similaritatea convențională a simbologiei, 4. unicitatea și individualitatea aceluiași simbol implicat în sfera

poetică, acesta asimilând seme individualizate care îi conferă: originalitate, singularitate și particularitate, fiind dezvăluite doar în cadrul hermeneutic.

Nu putem, deci, stabili o ierarhie riguroasă în semantica simbolului somatic, fiecare text impunându-și o sferă de sens individual, însă putem aprecia cu certitudine caracterul dinamic și neprevăzut al simbolului prin prisma funcțiilor pe care le însușește în cadrul contextual. Simbolul somatic poartă o pondere informativă complexă, fiind special prin faptul că este de natură schimbătoare. Contextul în care este utilizat acesta este decisiv și caracteristicile sale sunt dezvăluite prin factorii exteriori care joacă rolul primordial în elucidarea semnificației simbolului, acesta fiind de natură evazivă, abstractă, ambiguă, fapt ce îi oferă unicitate și originalitate. Deci, putem afirma cu certitudine că simbolul constituie figura ierarhic superioară celorlalte figuri de stil datorită caracteristicilor distinctive multiple și își exprimă valoarea potențială din perspectivă semantico-funcțională în cadrul hermeneutic.

Bibliografie:

- Chirinciuc, Vladimir, *Funcția estetică a simbolului în poezia romantică franceză*, Teza de titlu științific în filologie, Chișinău, 1996.
- Mancaș, Mihaela, *Limbaajul artistic românesc în secolul XX*. București, Editura științifică 1991.
- Lifari, Viorica, „Metode de cercetare a conceptelor din perspectiva lingvisticii cognitive”, în *Norma Limbii Literare între Tradiție și Inovație*, Materialele simpozionului științific cu participare internațională 19 mai 2017, Chișinău, 2017, p. 53-61.
- Baudelaire, Charle, *Florile răului*, Trad. Al. Philippide, București, Editura Adevărul Holding, 2012.
- Engelberg, Eduard, *The Symboliste Poem (An anthology of the finest Symbolist poems)*, New York, E.P. Dutton & Co., Inc, 1967.
- Guțu, Ion, *Dimensiuni novatoare ale cercetării cuvântului-simbol*, București, Editura Fundației România de mâine, 2015.
- Цветкова, Ольга, *Символические образы в творчестве Р. Ролана*, Диссертация кандидата филологических наук, Москва, 1984.
- <https://fleursdumal.org/poem/203> (accesat pe 26 ianuari 2019).
- <https://fleursdumal.org/poem/103> (accesat pe 26 ianuari 2019).
- <https://www.studentville.it/appunti/alla-luna-di-giacomo-leopardi/> (accesat pe 26 ianuari 2019).
- https://ro.wikisource.org/wiki/Floare_albastr%C4%83 (accesat pe 26 ianuari 2019).